

ІНФОРМАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ РИНКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Л. Л. Клевчлік,
кандидат економічних наук,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
leo5533@yandex.ru

Розглянуто проблемні аспекти інформаційної спроможності ринку економічної інформації. Визначено ефекти, які впливають на рівень інформаційної спроможності ринкової динаміки. Показано вплив факторів інформаційної спроможності на товарному ринку, ринку праці та ринку капіталів.

Ключові слова: інформаційна спроможність, економічна інформація, асиметрія, інформаційна невизначеність.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Асиметрії економічної інформації присутні завжди на будь-якому ринку, а тому вони є не «провалами ринку» в розумінні Дж. Стігліца, а об'єктивним явищем і

завжди притаманні економічній інформації в процесі комунікацій у ринковій економічній системі [1, с. 58]. Якщо припустити, що асиметрія тільки негативно впливає на ринкову економічну систему, то незрозуміло, чому одні ринки демонструють позитивну динаміку, а інші – негативну, тоді як інформаційні асиметрії присутні завжди. Тому для характеристики впливу економічної інформації на розвиток соціально-економічних систем на мезорівні необхідно базуватися на інших, ніж асиметриях, характеристиках економічної інформації. В даному аспекті вважаємо плідним введення в економічну теорію такої характеристики ринку, пов'язаної з особливостями економічної інформації, як інформаційна спроможність (Ю. Ясинський, А. Тихонов) [2, 3].

Мета та методика дослідження. Дане поняття вводиться, виходячи з залежності стану ринку не тільки від витрат, корисності благ та інших економічних факторів, що лежать в основі всіх рівноважних моделей, але й від характеру інформаційно-комунікативної взаємодії економічних агентів [2, с.87]. При цьому економіка розглядається як система взаємопов'язаних ринків, основними з яких є товарний ринок, ринок праці та ринок капіталів.

Результати досліджень. Інформаційна спроможність – це така характеристика стану ринку, при якому інституційне середовище унеможливорює отримання ренти від асиметричності економічної інформації, за рахунок перевищення втрат від дій, спрямованих на отримання такої ренти, над її розміром. На думку Ю. Ясинського та А. Тихонова це досягається як за рахунок прямих дій контрагентів, так і за рахунок того, що агент, який створює або користується асиметричністю економічної інформації, набуває негативної репутації і позбавляється клієнтури або джерела доходу.

Висока інформаційна спроможність ринку виявляється також в тому, що агенти добре інформовані про реальну вартість всіх альтернативних можливостей, поведінка продавців товарів, робочої сили або фінансових зобов'язань спрямована на розкриття інформації, а на ринку створена і діє інституційно захищена система достовірних сигналів. Рівень інформаційної спроможності задає напрям впливу інформаційних асиметрій на розвиток соціально-економічних систем мезорівня. Якщо інформаційна спроможність ринкової економіки низька, то асиметрії економічної інформації зумовлюють суттєві негативні ефекти. Серед останніх виокремлюють:

1) ефекти, що мають місце *ex ante*, їх прийнято називати ризиком «несприятливого вибору», або «негативного відбору», і зв'язані вони з помилками у визначенні якості товару або послуги [3, с.116];

2) ефекти, що мають місце *ex post*, пов'язані вони з тим, що сам факт укладення угоди може привести до зміни поведінки однієї із сторін (наприклад, страхові організації давно помітили, що, застрахувавши автомобіль, його власник може менше піклуватися про те, щоб не допустити викрадення) [3, с. 116], до цього типу можна віднести так звану проблему «принципал-агент».

Потрібно зазначити, що в інформаційно неспроможній економіці встановлюється наступна сукупність структуроутворюючих зворотних зв'язків, які обумовлюють відтворення несприятливого типу макродинаміки в майбутніх періодах. Насамперед, це зв'язок між нееластичним кінцевим ринком споживання і ринком праці: інвестиції в технології призводять до того, що збільшення випуску відстає від зростання продуктивності праці, робоча сила вивільняється, зростає безробіття; в результаті роботодавці отримують переваги і широкі можливості для подальшого завищення прибутку

(продовжуючи занижувати витрати на оплату праці) і здійснення інвестицій. Другий зворотний зв'язок складається між ринками праці і позикових фондів. Завищення норми прибутку зумовлює зростання попиту на кредит. Зростає ціна капіталу, що підсилює тенденцію до недооцінки праці.

В умовах інформаційної спроможності дія ефектів асиметрії інформації призводить до зовсім інших результатів. Так, на кредитному ринку банки встановлюють процентні ставки на рівні нижче рівноважного, так як високі процентні ставки найбільшою мірою відлякують найнадійніших позичальників.

У результаті ефективні ставки нижче рівноважних, надійні позичальники отримують ресурси за помірною ціною, якість кредитних проектів висока. Незважаючи на те, що зворотним боком відносно низьких ставок є деякий дефіцит кредитних ресурсів, ринок працює на економіку та інновації. На ринку праці за високої інформаційної спроможності ефективний рівень заробітної плати вище рівноважного, а наявність певного рівня безробіття сприяє тому, що загроза втрати робочого місця стає цілком реальною. В умовах інформаційно спроможного ринку продавець змушений долати інформаційну невизначеність, посилаючи сигнали. Причому, як показав М. Спенс, найважливішою умовою того, щоб сигнал був достовірним, є трудомісткість (висока вартість) його підробки [4, с. 35]. Домогтися, щоб сигнал був достовірним і важким для підробки, може не кожен, і покупець товару (роботодавець, кредитор) платить своєрідну премію тому продавцю, якому це вдається. У випадку високої інформаційної спроможності продукція на товарному ринку суттєво диференційована за якістю і цінами. Продавці, що володіють найкращою репутацією посилають найбільш достовірні сигнали, можуть

продавати свої товари за цінами, що перевищують їх граничні витрати, що є своєрідною платою за надійність.

Висновки та пропозиції. Сприятливий тип макроекономічної динаміки є певною мірою самовідтворюючим за рахунок дії в макросистемі двох позитивних зворотних зв'язків. По-перше, це зв'язок між еластичним кінцевим ринком і високою заробітною платою, який стимулює впровадження досягнень НТП: підвищення ефективності виробництва веде до випереджаючого зростання доходів виробників; звідси збільшення їх попиту на працю, подальше зростання заробітної плати і зрушення технологічних переваг у бік високопродуктивної техніки. В такому випадку фінансування розвитку економіки відбувається не лише за рахунок кредитування виробництва, але і споживчого кредитування. По-друге, ще один позитивний зворотній зв'язок виникає між передовими і традиційними галузями. Попит на продукцію перших еластичний, темпи зниження цін відстають від темпів зростання випуску. Продукція передових галузей надходить в традиційні (для їх модернізації), попит на продукцію яких не еластичний. Це веде до постійного збалансованого перерозподілу ресурсів від традиційних галузей на користь передових.

Список використаних джерел

1. Stiglitz J.E. Information and the Change in the Paradigm in Economics, Les Prix Nobel 2001 / J.E. Stiglitz [електронний ресурс]. – режим доступу: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economics/laureates/2001/stiglitz-lecture.pdf

2. Ясинский Ю. М. Новая информационно-поведенческая парадигма: конец равновесной теории или ее второе дыхание? [электронный ресурс] / Ю. Ясинский, А. Тихонов // Вопросы экономики. – 2007. – № 7. – С. 35–58. – Режим доступу: <http://institutiones.com/theories/640->

informacionno-povedenceskaya-paradigma.html

3. Ясинский Ю. М. Асимметрия информации: смещенные рынки и типы макроэкономической динамики / Ю. М. Ясинский, А. О. Тихонов // Экономика и математические методы. – 2009. – Т.45. – №3. – С. 114–128.

4. Лумпов Н. Автономные расходы и рост ВВП [электронный ресурс] / Н. Лумпов. – режим доступа: <http://www.e-executive.ru/blog/luna/5880.php>